

از : دکتر محدث اردبیلی

دانشیار روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه آذرآبادگان

خصوصیات روانی نوجوانان

موضوع جوانان از مسائل پیچیده و بفرنج جامعه امروزی است هر چند که در هر عصر وزمانی مورد بحث و بررسی اندیشمندان و والدین و مربیان گردیده است اما با پیشرفت تمدن ماشینی و صنعتی تضاد فکری و اختلاف سلیقه‌ای پیرو جوان چشمگیرتر می گردد ، بطوری که جوانان والدین خود را سنگترا و کهنه پرست نامیده و والدین نیز آنانرا افراد لاپالی و بی قید می نامند . به همین دلیل است که جامعه شناسان از طرفی و روانشناسان از طرفی دیگر برای شناخت روحیه و احساسات و افکار آنان به تحقیق و پژوهش پرداخته اند از آنجمله استانی هال در آمریکا ، مارود در ایتالیا ، ماندوس و موریس دیس در فرانسه و استرن در آلمان به بحث در حالت روحی و خصوصیات روانی آنها پرداخته اند و در حال حاضر صدها مقاله و کتاب در تبیین روانی و آنها پرداخته اند و در حال حاضر صدها مقاله و کتاب در تبیین روانی نوجوانان چاپ و انتشار می یابد و تحقیقات در این قسمت در بسط و گسترش می باشد ، روانشناسی این دانش جدید بشری به این حقیقت پی برده که دوره نوجوانی بقول استانی هال روانشناس آمریکائی ، دوره طوفان و ناراحتی است ، زیرا جوان در این سن خود را درک نکرده و آشنایی بنیروهای درونی خود ندارد و تغییراتی که

از لحاظ فیزیولوژیکی در او بوجود می آید اثر مستقیم درد گرگونی احساسات و افکارش می گذارد و از طرفی غریزه جنسی که تا این دوره در حال کمون بود با فرا رسیدن بلوغ بفعالیت خود حدت و شدت می بخشد در دختر و پسر نه تنها با تغییراتی جسمی توأم است بلکه باعث نگرانی و تشویش و اضطراب نیز می گردد. گویا در دنیای احساسات آتش جاویدان شعله و راست که در این سن در دل آنان زبانه میکشد، آنهائیکه در دوره کودکی به هشابه گیج بودند با فرا رسیدن دوران بلوغ ناگهان هوشیار می شوند و آنهائیکه حتی مطیع و سر بزیر بودند ممکن است سرکش و عصیانگر گردند، دورانی از خواب و خیالی عجیب فرامیرسد، تخیل می شکفتد، شعر رونق می گیرد هر جوان درس خوانده می خواهد شاعر و نویسنده گردد و اسرار جهان را دریابد لذا بلوغ راهم میتوان سن عقلی دانست و هم سن احساسات، شعر معروف ذیل:

عقل می گفت که دل مسکن و مأوای منست

عشق خندید که یا جای تو یا جای منست

در اینجا مصداق پیدا میکند. بنابر این سرتاسر این دوره همه شگفتی است، چنانکه هر دم سبلی از اندیشه و طوفانی از عشق به هرسو می پراکند، نوجوانی نهال قدرتها و فصل بذر افشان خرمنهاست همه عواطف غذای خور را در این سن می گیرند.

آن راز نهانی چیست که در نهانخانه بدن، زیبا ترین گل زندگی یعنی عشق را می آفریند که جوانان را با ترس و لرز بجلو میراند و دختر را وادار می کند که از دیده براند و از دل بجوید.

پس چنانکه گذشت در سن نوجوانی عشق و احساسات سردر آورده و سراسر وجودش را شعله ور می سازد و دلش را از گرمی و تابش پر میکند، دوره عقل و نادانی و میل بزندگی اجتماعی و فعالیت است از خصوصیات مهم دیگر دوره نوجوانی تضاد فکری و اختلاف عقیدتی بین پسر و جوان و خرد و کلان است، که در هر عصر و زمانی بشکلهای گوناگون بروز میکند، و در وهله اول مخالفت با افکار و عقاید، سلیقه و ذوق و طرز لباس پوشیدن و سخن گفتن و تا حدودی شامل همه شئون زندگی بزرگسال می باشد، در مرحله دوم بصورت مخالفت با نصایح و سخنان پند آمیز افراد بالغ بخصوص والدین و مر بیان جلوه گر

هی گردد و چون والدین در این سن نیازهای نوجوانان را درک نکرده و نمی-
توانند با آنان تفاهم ایجاد کنند باعث عصیان و سرکشی در آنان میشوند. ضمناً
نسل جوان بعلت حس کنجکاوی در پی نوجویی و نوگرایی است و میخواهد
آداب و رسوم گذشته را بیوته فراموشی سپرده و تمایل خود را بمظاهر جدید
تمدن ابراز دارد درحالی که پیران دودستی بقایید و افکار قدیمی چسبیده اند
و بعنوان پاسدار عرف و عادات با هر نوآوری بمقابله بر می خیزند. عامل دیگر
مخالفت جوانان تضادها و کشمکشهای درونی خود آنهاست بعبارت بهتر آنان
هنوز به خودشناسی نائل نشده و امیال و آرزوهائی دارند که بعلت مقررات
سخت اجتماعی بصورت امیال سرخورده در می آیند. این تضادها اگر بوسیله
والدین یا مربیان درک نشوند تبدیل بمصیان و سرکشی می گردند.

تحقیقاتی بتازگی انجام یافته نشان میدهد که در نوجوانی پسران
والدین خود را بعنوان سرمشق و ایده آل قبول ندارند زیرا پدر و مادر بنظر
نوجوان دیگر آن قهرمانهای افسانه ای بدون عیب که در دوره کودکی تصور
میکرد نمی باشند، بلکه بر عکس هر عمل و رفتار آنها با دید مخصوص زمان
بلوغ با بدبینی تعبیر و تفسیر می شود و بر اختلافشان افزوده میگردد، گاهی
استبداد و اقتدار بیش از حد پدر منجر بفرار آنان از خانه میشود.

ناگفته نماند مصیان و نافرمانی زمان بلوغ بنظر افراد عامی و عادی،
یکنوع رفتار منفی است. درحالی که نشانه بارز قوای مثبت رشد میباشد و به
رشد و تکامل شخصیتشان کمک مینماید و از طرفی می خواهند شخصیت خود را
بعنوان یک شخصیت مستقل و آزاد با اطرافیان اثبات کنند و معنی دیگر عصیان
عبارتست از اینکه بطرف استقلال، بخصوص استقلال روانی و اقتصادی که هدف
اصلی تعلیم و تربیت جدید است سیر کند.

از خصوصیات دیگر زمان بلوغ، بروز و ظهور یکنوع نهضت فلسفی و
مذهبی است، زیرا همانطوریکه جسم احتیاج به غذا دارد روح جوانان نیز
نیاز شدیدی به غذاهای روحی و معنوی دارد و فقدان آنها باعث تزلزل شخصیت
خواهد گردید، بیداری حس کنجکاوی توجه او را بخدا و متافیزیک که جزو
فطرت انسان است جلب مینماید لازمست در این دوره حساس زندگی نوجوانان

از لحاظ دینی رهبری نمود زیرا در غیر اینصورت لطمه‌ای بزرگ بر اساس شخصیت‌شان وارد خواهد شد. نوجوان از لحاظ روانی نیاز بر رهبر قهرمان دارد تا منتخب کعبه آمال و آرزوی وی گردد.

بعد از غور و بررسی در حالات و خصوصیات افراد نوجوان باید گفت که آنان نمره دل پدر و مادر و گل تازه رسیده اجتماعند باید آنها را درک کرد و در تربیت‌شان کوشید آنها انرژی زیاد و تجربه‌ای کم دارند.

لذا باید از اندوه درونی و اضطراب گاه و بیگاه که در دل آنان طوفانی برپا می‌کند، کاست و آنها را در مراحل دشوار زندگی یاری کرد و مشکلات جنسی و فکری و روحی و اخلاقی آنان را با گشاده‌رویی تمام روشنی بخشید. از لحاظ تعلیم و تربیت باید دوره دبستان را از دبیرستان جدا نمود در دبستان دانش آموز معلمی را دوست دارد که بقول رابله « او را دریائی از دانش سازد در حالی که دوره دبیرستان سن نوجوانی و جوانی است، سن تفاهم و هم دلی است. در عین حالیکه می‌خواهد چیزی یاد بگیرد. ضمناً میل دارد معلم مسأله او را بفهمد و با او دوستی مهربان و برادر را بدارد باشد، جوانی با شور و شوق توأم است وظیفه تربیت آن است که موج شور و شوق را بی آنکه در هم بشکند، نظم بخشیده و در راه خصائص خوب اخلاقی سوق دهد.

مری باید بچوانان سرمشق خونسردی و استحکام اراده باشد تا آنها را از اضطراب‌های بیهوده باز داشته و به تشخیص حدود خود عادت دهد. ضمناً این دوره احساس کسب شخصیت است معلم کاردان کسی است که یادگیری و تربیت را بیاکدیگر توأم کند و بداند که کسب علم و هنر ضامن سعادت فرد و جامعه نیست بلکه خوشبختی منوط باین است که از معلومات انسانی بنام جامعه و اجتماع عظیم بشری استفاده شود.

منابع :

۱- H. Blah : « Les Bandes d'adolescents » ed , Payot Paris 1971

۲- D . ORIGLIA : « L, Adolescent » ed Socioles Francaises

۳- بلوغ ، تألیف مودیس دو بس . ترجمه حسن صفاری

۴- « مشکلات روحی جوانان ، اثر روزول گلاگر و هربرت هاریس

ترجمه ناهید فخرائی.